

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 60/04-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. mája 2004 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Eduarda Báránya a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť R. B., bytom M., zastúpenej advokátom Mgr. I. R., Advokátska kancelária, R., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Revúcej v konaní vedenom pod sp. zn. 1 C 469/99 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Revúca v konaní vedenom pod sp. zn. 1 C 469/99 porušil základné právo R. B., aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Revúca v konaní vedenom pod sp. zn. 1 C 469/99 prikazuje konať bez zbytočných prietáhov.

3. R. B. priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Revúca povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. R. B. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 14 010 Sk (slovom štrnásťtisícdesať slovenských korún), ktoré je Okresný súd Revúca povinný vyplatiť na účet advokáta Mgr. I. R., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením zo 17. marca 2004 č. k. I. ÚS 60/04-11 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť R. B., bytom M. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom Mgr. I. R., Advokátska kancelária, R., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Revúca (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 C 469/99.

Z prijatej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka 15. júna 1999 podala na Okresnom súde Revúca návrh proti odporcovi J. B. z M. (ďalej len „odporca“) vo veci vypořádania bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“). Už od počiatku však podľa tvrdenia sťažovateľky okresný súd vo veci riadne nekoná, najmä však od „14. 3. 2001 ... vo veci bol úplne nečinný“, a to i napriek tomu, že ho sťažovateľka listom zo 14. marca 2001 vyzvala vo veci ďalej konať a rozhodnúť. Ani sťažnosť na prietahy v konaní podaná predsedovi okresného súdu 4. februára 2004 neviedla k efektívnej náprave. Podľa názoru sťažovateľky okresný súd pre nečinnosť nemá žiadny zákonný dôvod. Vo veci nie je do dňa podania jej sťažnosti ústavnému súdu na súde prvého stupňa ešte rozhodnuté.

Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd vyslovil porušenie označeného základného práva, uložil okresnému súdu „vo veci ďalej konať bez zbytočných prietáhov“, priznal jej finančné zadostučinenie „v celkovej výške 60 000 Sk“ a náhradu trov konania.

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd zastúpený jeho predsedom, vyjadrením č. Spr. 252/04 zo 6. apríla 2004 a sťažovateľka prostredníctvom stanoviska svojho právneho zástupcu k uvedenému vyjadreniu okresného súdu zo 16. apríla 2004.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou týchto základných práv – inak ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 100/03).

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na Okresnom súde Revúca pod sp. zn. 1 C 469/99.

Dňa 15. júna 1999 podala sťažovateľka okresnému súdu žalobu o vyporiadanie BSM proti odporcovi.

Dňa 8. marca 2000 vyzval okresný súd odporcu na vyjadrenie sa k žalobe.

Na pojednávaní konanom 6. júna 2000 (za prítomnosti účastníkov a ich právnych zástupcov) sa odporca vyjadril k cene nehnuteľnosti a spolu so sťažovateľkou navrhli vykonať znalecké ocenenie nehnuteľného majetku patriaceho do BSM, podľa výsledku ktorého sa rozhodnú o spôsobe a forme vyporiadania BSM (odporca považuje za primeranú cenu 300 000 Sk). Pojednávanie bolo odročené na neurčito.

Právny zástupca sťažovateľky 14. júla 2000 oznámil okresnému súdu, že znalec Ing. O. N. z R. určil cenu nehnuteľnosti sumou 606 720 Sk, a uviedol, že sťažovateľka

okrem požadovaných hnutelných vecí žiada na vyrovnanie rozdeleného BSM od odporcu doplatiť ešte 312 460 Sk. Za týchto podmienok je ochotná uzatvoriť s ním dohodu o rozdelení BSM.

Pojednávanie stanovené na 21. november 2000 bolo pre ospravedlненú neúčast' právneho zástupcu odporcu odročené na 28. november 2000.

Na pojednávaní konanom 28. novembra 2000 (prítomní sťažovateľka a jej právny zástupca) bola uložená odporcovi pre neúčast' poriadková pokuta 500 Sk (jeho právny zástupca sa telefonicky ospravedlnil). Pojednávanie bolo odročené na neurčito.

Okresný súd 6. decembra 2000 zaslal účastníkom predvolanie na pojednávanie stanovené na 23. január 2001. Na tomto pojednávaní (prítomní účastníci a ich právni zástupcovia) sa odporca zaviazal v lehote 10 dní oznámiť okresnému súdu spôsob úhrady 266 000 Sk sťažovateľke (predbežne dohodnutá suma na vyporiadanie BSM).

Právny zástupca odporcu predložil 9. februára 2001 okresnému súdu návrh svojho klienta, že do 30. júna 2001 uhradí sťažovateľke sumu 60 000 Sk a zvyšok uhradí v mesačných splátkach po 2 000 až 3 000 korún. Tento návrh zaslal okresný súd 26. februára 2001 sťažovateľke na vyjadrenie.

Právny zástupca sťažovateľky 14. marca 2001 okresnému súdu oznámil, že sťažovateľka s návrhom nesúhlasí a trvá na tom, aby jej odporca uhradil sumu 100 000 Sk do 30. júna 2001 a zvyšok v mesačných splátkach po 3 000 Sk. V prípade nesúhlasu odporcu žiadala vo veci ďalej konať a rozhodnúť.

Právny zástupca sťažovateľky 10. júna 2001 písomne informoval okresný súd o „*mimoriadne zlej situácii*“ jeho klientky, ktorá býva v bytovke zaniknutého Roľníckeho družstva Gočaltovo, ktoré je v konkurze, a sťažovateľka nemá peniaze na kúpu bytu.

Okresný súd 12. júna 2002 oznámil právnenmu zástupcovi sťažovateľky, že vec prideliť inej sudkyni (JUDr. M. K.) od 1. júna 2002. Keďže pre personálne problémy súdu nevie vec vybaviť bez pried'ahov, navrhuje účastníkom spor ukončiť zmierom (hnutelné veci sú už rozdelené dohodou a pri finančných nárokoch nie sú veľké rozdiely).

List totožného obsahu zaslal okresný súd aj právnenmu zástupcovi odporcu, ktorý 1. júla 2002 oznámil súdu, že vzhľadom na sociálnu situáciu jeho klienta (je príjemcom rodičovského príspevku v sume 2 740 Sk mesačne a mesačný príjem jeho družky je 4 000 Sk) je tento schopný zaplatiť sťažovateľke za rok 2001 ešte 10 000 Sk (už jej 2. júla

2001 zaplatil 50 000 Sk, o čom predložil písomné potvrdenie) a potom za rok 2002 splátku 20 000 Sk.

Vyššie uvedený oznam zaslal okresný súd 10. júla 2002 právnenému zástupcovi sťažovateľky, ktorý v reakcii naň tlmočil stanovisko sťažovateľky, ktorá nemá záujem na uzatvorení mimosúdnej dohody, lebo odporca jej zaplatil len ďalších 10 000 Sk a neplní ani svoje vlastné návrhy. Sťažovateľka preto upravila petit svojho návrhu – žiada, aby jej odporca jednorazovo uhradil 303 360 Sk pod hrozbou vymáhania plnenia v exekučnom konaní.

Podľa úradného záznamu z 19. marca 2004 vzala zákonná sudkyňa na vedomie pokyn predsedu okresného súdu konať vo veci (kontrola z podnetu sťažnosti podanej sťažovateľkou). Pokračovať v konaní však bude môcť až po návrate sa z kúpeľnej liečby, na ktorú nastúpi 22. marca 2004 v trvaní 28 dní.

III.

1. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov (...).

2. Predseda okresného súdu vo svojom vyššie uvedenom vyjadrení k opodstatnenosti sťažnosti uviedol: *„Pokiaľ ide o vecnú stránku prijatej sťažnosti, uznávame, že v dobe od 14. 3. 2001 došlo k prietáhom v konaní a to z dôvodu, že pôvodne bol spis pridelený sudcovi JUDr. J. Ž., ktorý dňom 1. 5. 2001 odišiel do dôchodku a predmetný spis bol podľa rozvrhu práce pridelený sudkyňi JUDr. K. K prietáhom v konaní došlo z toho dôvodu, že i keď na tunajšom súde by malo pracovať minimálne 7 sudcov, od roku 1997, kedy súd vznikol, vyjmúc niekoľkomesačné obdobia, kedy tu pracovali 5 sudcovia (z toho 2 novozvolení), na súde pracovali len 4 sudcovia a od 1. 1. 2002 už len 3 sudcovia (predseda, podpredseda a 1 sudca). Tento stav je úplne nedostatočný, keď nápad vecí je v priemere na 7 až 8 sudcov, preto počet nevybavených vecí sa neustále rapídne stupňuje a situáciu sťažuje aj to, že 2 sudkyne vybavujúce občianskoprávnú agendu prakticky vybavujú spisy z každého druhu agendy (civilné veci, obchodné, starostlivosti o maloletých, exekučné, čiastočne trestné a ďalšie) a nie je v našich silách situáciu zmeniť, teda veci vybavovať bez prietáhov, keď na súde je v súčasnosti nevybavených vecí pre nás 3 sudcov na niekoľko rokov. I keď tieto skutočnosti nemajú vplyv na rozhodnutie o tom, či došlo v konaní k prietáhom, uvádzame ich pre objasnenie, z akého dôvodu k týmto prietáhom došlo.“*

Právny zástupca v stanovisku k predmetnému vyjadreniu konštatoval, že predseda okresného súdu *„... prietahy v konaní uznáva, pričom ich odôvodňuje nedostatočným kádrovým obsadením súdu, kde miesto plánovaných sedem sudcov sú len traja vrátane predsedu súdu.*

Nedostatočné obsadenie sudcami Okresného súdu v Revúcej uznávame. Lenže podľa nášho názoru toto nemôže byť ospravedlnením sústavného porušenia ústavných práv našich občanov ako sme toho každodennými svedkami v súdnom konaní pred uvedeným súdom. Preto na našej sťažnosti musíme trvať aj naďalej“.

3. Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním vecí na štátnom orgáne sa právna neistota osoby

neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota. Pre splnenie ústavného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov sa naplní zásadne až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. I. ÚS 41/02).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom Okresného súdu Revúca v konaní o vyporiadanie BSM vedenom pod sp. zn. 1 C 469/99, v ktorom sťažovateľka vystupuje ako navrhovateľka, došlo k porušeniu jej práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

3.1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že posudzovaná vec nie je sporom, ktorý by bolo potrebné považovať za zložitú vec, ktorá by ovplyvňovala doterajšiu dĺžku konania.

3.2. Pri hodnotení ďalšieho kritéria (správania sťažovateľky v preskúmvanej veci) ústavný súd nezistil takú závažnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom.

3.3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci a konštatuje, že okresný súd bol

- od nápadu veci 15. júna 1999 do 8. marca 2000 (výzva odporcov), t. j. v trvaní takmer deväť mesiacov,

- od 14. marca 2001 (doručenie stanoviska právneho zástupcu sťažovateľky) do 12. júna 2002 (oznámenie účastníkom o pridelení veci inej sudkyňi), t. j. v trvaní skoro pätnástich mesiacov a
- od 10. júla 2002 (zaslanie návrhu odporcu právnomu zástupcovi sťažovateľky) doteraz, t. j. v trvaní vyše dvadsaťdvoch mesiacov,

bez akýchkoľvek zákonných dôvodov nečinný, teda takmer štyridsaťšesť mesiacov (tri roky a desať mesiacov) neboli vykonané vo veci žiadne úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka počas súdneho konania nachádza. Vzhľadom na uvedenú dlhodobú nečinnosť okresného súdu ústavný súd konštatuje, že v konaní došlo k priedahom, ktoré neboli spôsobené zložitou vecou ani správaním účastníkov konania, ale v dôsledku postupu okresného súdu. Obranu okresného súdu spočívajúcu v uvádzaní dôvodov, ktoré mali ako objektívne príčiny spôsobiť tieto priedahy, nemožno akceptovať. Skutočnosť, že okresný súd mal personálne problémy, ktoré nedokázal riešiť, nemôžu byť na ťarchu účastníka konania a nemajú povahu okolností, ktoré by vylučovali zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil (pozri napr. I. ÚS 156/02).

Vzhľadom na vyššie uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľky na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných priedahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných priedahov, pretože vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priedahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je žiadnou garanciou toho, že okresný súd nebude pokračovať v nečinnosti v napadnutom konaní.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadost'učinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovateľka žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 60 000 Sk z dôvodu, že jej „*prietahmi v konaní vzniká aj morálna ujma. Táto ujma vzniká najmä tým, že žalovaný obýva neobmedzene rodinný dom patriaci aj sťažovateľke a ona sama sa musí tiesniť na podnájmoch. Tým sa stáva predmetom posmechu v obci, kde každý každého pozná, čím jej vzniká značná nefinančná ujma, najmä vo vážnosti u spoluobčanov, ktorí neveria, že súd za viac ako štyri roky nedokáže rozhodnúť celkom jasný súdny spor. Ako ujmu možno u nej považovať aj stratu jej dôvery v činnosť štátnych orgánov*“. Keďže iba konštatovanie porušenia označeného základného práva nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľku, ústavný súd uznal za dôvodné priznať jej finančné zadosťučinenie, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu (najmä vzhľadom na dlhodobú a bezdôvodnú nečinnosť okresného súdu) považuje za primerané vo výške 50 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Úspešnej sťažovateľke vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom. Advokát vykonal tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania, písomné podanie (sťažnosť) 29. februára 2004 a vyjadrenie zo 16. apríla 2004. Odmena určená podľa § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky) 13 602 Sk vo výške 1/3 predstavuje 4 534 Sk za jeden úkon. Celkové trovy za tri úkony teda predstavujú 13 602 Sk a spolu s režijným paušálom ku každému úkonu (136 Sk v zmysle § 19 ods. 3

vyhlášky) sumu 14 010 Sk. Z týchto dôvodov ústavný súd preto v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. mája 2004